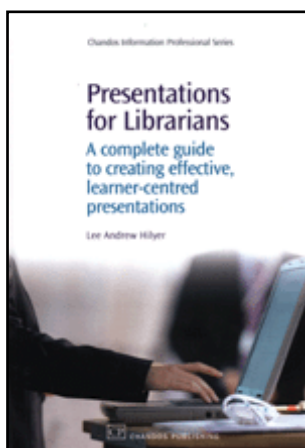

کتابداران و مهارت‌های ارائه محتوا

● امیررضا اصنافی^۱

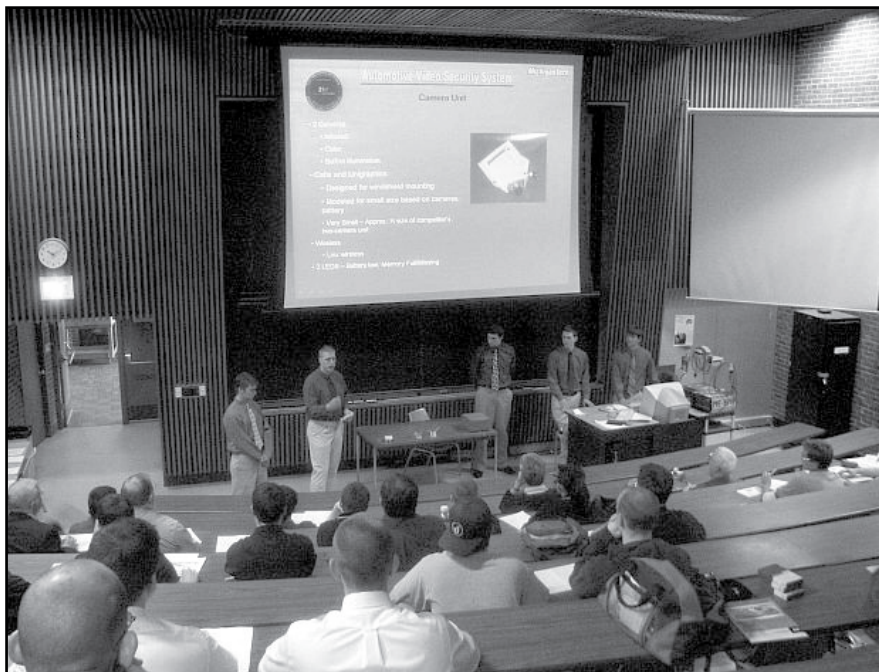
دانشجوی دکتری علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز

■ Hilyer, L. A. (2008)
Presentations for Librarians: A
complete guide to creating,
effective, learner - centred
presentations. London: Chandos.
ISBN: 978-1-84334-303-5.

ارائه روشن و منطقی یافته‌های یک تحقیق و اندیشه‌های یک محقق، بخش مهمی از فعالیت علمی فرد محسوب می‌شود. ارائه شفاهی مناسب و مطلوب اطلاعات، موجب انتشار گسترده‌تر تحقیق و جلب توجه مخاطب و در نتیجه اقناع نیاز اطلاعاتی آنها می‌شود. ارائه شفاهی، یافته‌های تحقیق را به گونه‌ای برجسته می‌سازد که ممکن است از طریق یک مقاله مکتوب، به آن اندازه مورد توجه قرار نگیرد. در واقع، ارائه شفاهی و سخنرانی، یکی از مناسب‌ترین ابزارهای ارتباطی، تأثیرگذاری بر دیگران و کسب موفقیت در حرفه است. یک محقق اگرچه مطالب تازه‌ای هم داشته باشد و تحقیق با کیفیتی ارائه کرده باشد، با ارائه نامناسب و کسل‌کننده، می‌تواند تأثیر

نامطلوبی بر مخاطبان خود بگذارد. ارائه شفاهی معمولاً در مکان‌های مختلفی چون کلاس درس، کارگاه‌های آموزشی، جلسه دفاع از پایان‌نامه، نمایشگاه‌ها یا هر مکان دیگر باشد و هر کدام چالش‌های مخصوص خود را دارد. در هر صورت برای ارائه شفاهی، باید مهارت‌هایی داشت و این مهارت‌ها را هنگام ارائه در نظر گرفته و لحاظ کرد. کتابداران نیز، در مقام مدیران اطلاعات و دانش، و افرادی که با مخاطبان گسترده و متنوع مواجه هستند، باید قادر باشند که از طریق ارائه شفاهی مطالب، به خوبی به انتقال دانش و اطلاعات مکتوب پرداخته و بر مخاطبان خود تأثیرگذار باشند. گاهی لازم است که کتابداران، برنامه‌ها و خط‌مشی‌های خود را برای دیگر

کارکنان و نیز مدیران سازمان ارائه کنند. آنها لازم است تا اطلاعات پیچیده را برای کاربران به صورت شفاف و ساده توضیح دهند. بنابراین لازم است که کتابداران مهارت‌های خود را در این زمینه گسترش دهند.

نگارنده کتاب، لی آندرو هیلیر، هماهنگ‌کننده بخش خدمات امانت بین کتابخانه‌های کتابخانه‌های دانشگاه هوستون است. وی در بخش‌های خدمات امانت بین کتابخانه‌های کتابخانه مرکزی پزشکی دانشگاه تگزاس و دانشگاه علوم پزشکی هوستون نیز فعالیت کرده است. هیلر در دانشگاه علوم پزشکی هوستون دوره آموزشی مهارت‌های ارائه شفاهی مقاله را به صورت پیشرفته و نیز برای مبتدیان ایجاد کرد و توسعه داد. وی افزون بر تحصیلات کتابداری، در سال ۲۰۰۶ نیز موفق شد دانشنامه کارشناسی ارشد خود را در رشته علوم تربیتی دریافت کند. از او دو کتاب در زمینه امانت بین کتابخانه‌ای منتشر شده که حاصل تجربه خود او در این زمینه است. هدف نگارنده این کتاب، تهیه یک راهنما برای کتابداران است تا به ارائه شفاهی مؤثر و یادگیرنده‌محور بپردازند.

کتاب حاضر شامل دو بخش و یازده فصل است. بخش اول به یادگیری انسانی و یادگیری از طریق ارائه شفاهی اختصاص دارد. این بخش شامل سه فصل است. در این بخش، درباره جنبه‌های مرتبط با شناخت انسان همچون مجراهایی که ما می‌توانیم از آن برای جذب اطلاعات استفاده کنیم، انواع حافظه‌هایی که انسان در اختیار دارد و چگونگی ترکیب داده‌های جدید

با دانشی که عملاً انسان آن را به کار می‌گیرد، مطالبی مطرح شده است. در فصل اول درباره یادگیری، دانش، معماری شناختی، نظریه شناخت، اطلاعات پردازش شده بحث شده است. فصل دوم به بررسی و تحلیل تجارب نامطلوب ارائه شفاهی، همراه با تصاویر آنها اختصاص دارد. در فصل سوم تجارب مطلوب ارائه شفاهی، همراه با تصاویر مختلف آنها و نیز یادگیری از طریق ارائه چندرسانه‌ای بررسی و تحلیل شده است.

بخش دوم، بیشتر به جنبه کاربردی ارائه پرداخته است. عنوان این بخش، ایجاد یک ارائه شفاهی یادگیرنده‌محور است. مؤلف خیلی ساده قابلیت‌های تهیه اسلاید از طریق نرم‌افزار پاورپوینت و نکات مهمی را که هنگام ارائه شفاهی باید در نظر گرفت، توضیح داده است. در فصل چهارم مدل فرایند ارائه، آماده کردن ارائه، تمرین کردن ارائه و مرور آن مورد بحث قرار گرفته

از مخاطبان پرداخته است.

کتاب همچنین دارای سه پیوست است. پیوست اول درباره نحوه به کارگیری پاورپوینت در بسته نرم‌افزاری مایکروسافت آفیس ۲۰۰۷ است، در پیوست دوم، نکات کلیدی و مهم در ارائه موفق ذکر شده است. در پیوست سوم چگونگی به کارگیری قابلیت‌های مایکروسافت آفیس برای یک ارائه مطلوب مورد بحث قرار گرفته است.

مؤلف براساس تجربه خود نمونه‌هایی از ارائه خوب و تأثیرگذار و نیز نمونه‌هایی از ارائه نامطلوب را تشریح کرده است. به اعتقاد وی اگر قرار است یک ارائه خوب داشته باشیم، باید ضمن در نظر داشتن زمان محدود، از ارائه اطلاعات نامرتبط و اضافی پرهیز کنیم. وی بر این باور است که «ارائه‌دهنده باید محدودیت‌های شناخت انسانی، ساختار ذهنی افراد و شیوه‌های یادگیری افراد را در ارائه اطلاعات مورد توجه قرار دهد. در غیر این صورت، باز خورد نامطلوبی در انتظار ارائه‌دهنده خواهد بود» (ص ۲۹).

نقد‌هایی نیز بر این کتاب نوشته شده است. از جمله، اسمیت (۲۰۰۸) در نقد خود ضمن معرفی هر بخش کتاب، نوشته است که این کتاب صرفاً مبتنی بر ارائه شفاهی و سخنرانی از طریق قالب اسلایدهای پاورپوینت تحریر شده است و قالب‌های دیگری که می‌توان در ارائه شفاهی از آن استفاده کرد، مورد توجه قرار نگرفته است. در صورتی که می‌توانست شیوه‌های دیگر ارائه شفاهی را نیز مطرح کند. اسمیت همچنین معتقد است، مطالب

است. فصل پنجم به بررسی سازمان‌دهی کار، توجه به جزئیات، ارزیابی نیاز مخاطبان، تعیین اهداف، و انجام تحقیقات ضروری درباره ارائه اختصاص دارد. در فصل ششم درباره در اختیار داشتن دست‌نوشته‌ها و چگونگی بیان مطالب، بحث شده است. در فصل هفتم نحوه ایجاد اسلایدهای پاورپوینت تشریح شده است. طرح و قالب اسلایدها، چگونگی استفاده از متن‌ها، تصاویر، جداول، و نمودارها در اسلایدها مباحث این فصل را تشکیل می‌دهد. در فصل هشتم، درباره چگونگی نوشته‌ها، فصل نهم به تشریح چگونگی ترکیب دست‌نوشته‌ها و مطالب موجود در اسلایدها اختصاص دارد. فصل دهم درباره ارائه موفقیت‌آمیز بحث می‌کند. برنامه‌ریزی برای آغاز کردن ارائه، کنترل و مدیریت اسلایدها، در زمان مقرر به‌انتهارساندن و جمع‌بندی مطالب، و مدیریت سوالات مخاطبان، مباحث این فصل است. فصل یازدهم به ارزیابی ارائه، انواع شیوه‌های ارزیابی و گرفتن بازخورد

کتاب چندان فنی نیست، ولی به قدری جزئیات دقیق و کامل ارائه شده است که می‌توان آن نکات را به خوبی در ارائه‌های شفاهی به کار بست. برخلاف آنچه در عنوان کتاب به چشم می‌خورد، نشانه‌ای از اینکه مطالب به کتابداران اختصاص داشته باشد، وجود ندارد. در واقع، هر خواننده غیر کتابدار نیز می‌تواند از مثال‌ها و نکات موجود در این کتاب بهره بگیرد. اوپتون (۲۰۰۹) نیز نوشته است که از ۱۸۹ صفحه این کتاب، ۶۰ صفحه آن به پیوست‌ها اختصاص دارد و خوانندگان را به صورت ویژه و مفصل، راهنمایی می‌کند. به اعتقاد وی، این کتاب به صورت نظام مند، چگونگی یک ارائه موفقیت‌آمیز را تشریح می‌کند و می‌تواند برای کسانی که تاکنون تجربه ارائه شفاهی از طریق اسلایدهای پاورپوینت نداشته‌اند یا تجربه

ناخوشایندی از ارائه شفاهی دارند و به خصوص برای کتابدارانی که وظایف چندگانه‌ای دارند، مفید باشد. مؤلف کتاب توصیه می‌کند که در ارائه‌های خود باید مخاطب را مورد توجه قرار داد.

اوپتون در نقد خود اشاره کرده است که برخلاف عنوان کتاب، این اثر راهنمای جامعی برای ارائه چندرسانه‌ای نیست. بلکه افراد مبتدی و به خصوص کتابدارانی که تاکنون تجربه ارائه شفاهی نداشته‌اند، بیشتر مخاطبان این کتاب را تشکیل می‌دهند.

باتوجه به نقدهای صورت گرفته و نیز بررسی این کتاب، مطالعه این اثر به کتابداران توصیه می‌شود و به نظر می‌رسد که لازم است که برای کتابداران ایرانی چنین راهنمایی تهیه شود تا در همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی براساس آن عمل کنند.

این کتاب صرفاً مبتنی بر ارائه شفاهی و سخنرانی از طریق اسلایدهای پاورپوینت تحریر شده است و قالب‌های دیگری که می‌توان در ارائه شفاهی از آن استفاده کرد، مورد توجه قرار نگرفته است

پی‌نوشت‌ها:

1. aasnafi@gmail.com
2. Lee Andrew Hilyer

مآخذ:

1. Smith, S. (2008) Hilyer, L. A. (2008). Presentations for Librarians: A complete guide to creating, effective, learner-centred presentations. London: Chandos Publishing". Journal of information literacy, vol. 2, no. 1. [On line]. Available: <http://jil.lboro.ac.uk/ojs/index.php/JIL/article/view/BR-V2-11-2008-3> [Accessed 10 June 2009].
2. Upton, Janet (2009). Hilyer, L. A. (2008) Presentations for Librarians: A complete guide to creating, effective, learner-centred presentations. London: Chandos Publishing". Library Management, vol. 30, no. 4/5. pp. 343-344.

